

ONDERWIJSVISIE

Vrije Universiteit Amsterdam

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

INHOUDSOPGAVE

	Inleiding	3
1.	De identiteit van de VU anno 2018	4
2.	De kernwaarden nader ingevuld	6
3.	De student als partner in innovatie en onderwijs	10
4.	Het VU-onderwijs nader uitgewerkt	12
5.	De VU in context	14
	Ten slotte	16

INLEIDING

In 2015 bracht de VU haar langetermijnvisie uit in het document Visie VU 2015-2020. Op basis van deze visie werd een instellingsplan opgesteld waarin de *milestones* staan beschreven die de VU met haar visie wil bereiken. De bijbehorende geconcretiseerde onderwijsvisie van de VU 'Onderwijs op Koers' vormde daarbij een leidraad voor iedereen die aan de VU werkt binnen de context van onderwijs en opleiden en studeert. De onderwijsvisie illustreert waar de VU als onderwijsinstelling voor staat, wat de VU onderscheidend maakt, en wat nodig is om deze identiteit te behouden.

De onderwijsvisie heeft mede bijgedragen aan het versterken van de inhoud en kwaliteit van het onderwijs dat wij binnen de VU verzorgen. Om die reden kent de VU meerdere opleidingen die door studenten en externe partijen als excellent worden gekwalificeerd. Na het vaststellen van de onderwijsvisie in 2015, heeft de VU zich voorgenomen haar visie periodiek te herijken.

In 2018 bleek dat veranderingen in het onderwijslandschap en de toenemende complexiteit binnen de samenleving om een herziening vroegen van de bestaande onderwijsvisie. Daarom is in dat jaar een serie gesprekken over de onderwijsvisie met studenten en medewerkers gestart, wat uiteindelijk resulteerde in een herziene onderwijsvisie eind 2018. Deze herziene onderwijsvisie bouwt voort op de vorige visie, maar biedt tevens verdere uitwerking op het gebied van de terugkerende thema's zoals academisch burgerschap, de universitaire gemeenschap en de verbondenheid met de maatschappij.

Deze visie is bedoeld om te inspireren, te innoveren en te faciliteren en vormt een richtsnoer voor een ieder die participeert binnen de VU gemeenschap. De visie kan richting geven bij onderwijsvernieuwing, bij het bepalen van een facultaire toekomststrategie of de inrichting van een specifiek element uit het curriculum.

1. DE IDENTITEIT VAN DE VU ANNO 2018

De Vrije Universiteit koestert sinds haar oprichting in 1880 haar vrijheid en onafhankelijkheid, vrijheid van staat en kerk in onderwijs en onderzoek. Ze stimuleert de vrije en open communicatie van ideeën. De oorspronkelijke protestant-christelijke identiteit is zichtbaar in de waarden die de VU anno 2018 uitdraagt. Vanuit de grondslag hebben zich in de academische cultuur van de VU enkele kernwaarden genesteld: *persoonlijk, open en verantwoordelijk*. De waarden gelden als richtsnoer voor het werken en handelen van medewerkers en studenten, en komen terug in onderwijs en onderzoek.

De missie van de VU geeft antwoord op de vraag *waarom* we onderwijs geven: het verbeteren van de wereld door *studenten op te leiden tot verantwoordelijke, kritische en geëngageerde academici* die zichzelf continu willen ontwikkelen. De VU is erop gespist om in het wetenschappelijk onderwijs, naast de wetenschapsbeoefening zelf, nadruk te leggen op de maatschappelijke waarde en relevantie van de vragen die in de wetenschap worden gesteld. Er is ruimte en aandacht voor wat docenten en studenten beweegt, en welke vormende invloed de wetenschap op de leden van de VU-gemeenschap heeft.

Studenten worden gestimuleerd zich rekenschap te geven van hun eigen waarden, culturele of levensbeschouwelijke identiteit en van hun impliciete en expliciete vooronderstellingen. Zo leren studenten zich verhouden tot de ander en tot de huidige steeds complexere en meer diverse samenleving.

Net als bij haar oprichters bestaat nog steeds de overtuiging dat onderwijs en wetenschappelijk onderzoek niet waardenvrij zijn. De VU wil midden in de samenleving staan en met haar activiteiten een maatschappelijke bijdrage leveren. Daarnaast zijn aandacht voor wetenschappelijke kwaliteit en het uitvoeren van goed academisch onderzoek belangrijke voorwaarden om goed academisch onderwijs te kunnen verzorgen.

2. DE KERNWAARDEN NADER INGEVULD

De kernwaarden van de VU komen in het onderwijs tot uiting in de inhoud van het curriculum, in de wijze waarop wordt onderwezen en in de relatie van de docenten met de studenten en andere stakeholders van de VU.

PERSOONLIJK: een academische gemeenschap waarin elk lid wordt gekend.

Goed en waardevol onderwijs begint en eindigt bij de *docenten*. De VU is trots op haar inspirerende docentencorps, en heeft oog voor de persoonlijke ontwikkeling van elke docent.

De VU koestert de gedachte dat in iedere student een *talent* schuilt, en is trots op de bijdrage die ze levert aan de ontdekking en ontwikkeling van dit individuele talent. Studenten zijn *uniek en waardevol*, en krijgen binnen de universiteit de mogelijkheid tot volle ontplooiing. De student wordt gehoord, gezien en gekend. Mentoren of tutoren spelen een belangrijke rol in het bacheloronderwijs. Door middel van kleinschalige onderwijsvormen, zoals practica en werkgroepen, krijgt de persoonlijke noot een plaats in de begeleiding van studenten.

De VU is een *community of learners*, waarin docenten, onderzoekers en studenten elkaar tegenkomen in het formuleren van en reflecteren op gemeenschappelijke vragen. Studenten worden actief in het onderwijs ingezet middels peer review en andere vormen van feedback. Er wordt uitgegaan van de unieke inbreng van iedere student.

Waar mogelijk wordt de *waarde van persoonlijke achtergrond en ervaring* van studenten en docenten in het onderwijs ingebracht, waarmee het onderwijs een directe link krijgt met vraagstukken die binnen de samenleving leven. Onderwijs is veelal interactief en stimuleert een voortdurende academische dialoog bij de studenten onderling en tussen studenten en docenten. De persoonlijke onderzoeksinteresse en -ervaring van de docenten wordt zo veel mogelijk in het onderwijs ingebracht.

Door het creëren van een *positive learning culture* binnen de VU wordt leren een dagelijkse gewoonte. Studenten worden gemotiveerd om te blijven reflecteren op hun eigen ontwikkeling, en fouten maken wordt gewaardeerd en gezien als opstap naar de ontwikkeling van zelfkritische academici. *Kritisch denken* is een belangrijke kernwaarde van de academische kern. Studenten worden gemotiveerd om zelfstandig te denken, kritisch te blijven en informatie op waarheid te toetsen.

OPEN: met open vizier naar de samenleving kijken en open staan voor diversiteit in disciplines, nationaliteiten, levensbeschouwingen en maatschappelijke overtuigingen.

De VU is een *inspirerende ontmoetingsplaats* waar met onderling respect wordt gewerkt aan verbinding tussen disciplines, culturen,

religies, maatschappelijke opvattingen en vragen uit de samenleving. Confrontatie van verschillen leidt tot nieuwe inzichten en innovaties, tot scherpte en helderheid, tot wetenschappelijke excellentie.

De VU stimuleert een leven lang leren. De academische gemeenschap van de VU kenmerkt zich door grote verscheidenheid qua achtergrond, etniciteit, vooropleiding, fase in de loopbaan, levensbeschouwing, politieke overtuiging en leer- en levensstijl. We omarmen deze diversiteit als vast element en beschouwen dit als meerwaarde binnen de onderwijscultuur. We zijn inclusief en de kracht van diversiteit ligt hierin dat deze rijke verscheidenheid niet latent en onbesproken blijft, maar juist zowel in het onderwijs als in het buiten-curriculaire academische leven expliciet wordt uitgedaagd. Een heterogene

Het onderwijs van de VU stimuleert studenten zich betrokken bij elkaar, de opleiding, de samenleving en de wereld op te stellen.

academische gemeenschap brengt veel verschillende gezichtspunten in de collegezaal, wat een verrijking voor het academisch discours betekent.

Diversiteit is meer dan culturele, maatschappelijke en intellectuele variatie. Verschillende wetenschapsdisciplines hebben een eigen kijk op hetzelfde maatschappelijke probleem, en op potentiële oplossingen voor dat probleem. Docenten richten het onderwijs zo in dat studenten leren om vraagstukken vanuit verschillende invalshoeken te belichten. De student wordt zich ervan bewust dat veel complexe vraagstukken niet unidimensioneel kunnen worden opgelost. Vraagstukken en problemen worden benaderd door *multidisciplinair* te werken. Daarbij is het - vanzelfsprekend - van belang dat de student zich eerst in de eigen discipline heeft verdiept.

De VU richt zich niet alleen op academische excellentie. Ze ziet het als haar taak, uitdaging en verantwoordelijkheid al haar studenten tot studiesucces te leiden.

VERANTWOORDELIJK: betrokken bij mens, opleiding, maatschappij en de wereld.

In de *verbinding tussen universiteit en samenleving* speelt naast de docent, ook de student een belangrijke rol. Het onderwijs dat de VU aanbiedt, stimuleert studenten zich betrokken bij elkaar, de opleiding, de samenleving en de wereld op te stellen, en dit in hun verdere loopbaan uit te dragen. Enerzijds worden studenten aangezet om positie te nemen in de wereld en open naar de ander en naar het andere te zijn. Anderzijds doet de VU een

beroep op het verantwoordelijkheidsgevoel dat reeds leeft binnen de studenten-gemeenschap.

Het onderwijs en onderzoek op de VU is gericht op het bijdragen aan het *oplossen van maatschappelijke problemen*. Wat die problemen zijn en voor wie ze een probleem zijn, is open voor debat. De VU stimuleert docenten en studenten hier een eigen positie en verantwoordelijkheid in te nemen, zonder een open houding naar andere ideeën en perspectieven te verliezen.

Onderwijs wordt zo veel mogelijk verzorgd in interactieve werkvormen, met dilemma-gestuurd onderwijs of zelfsturend leren als mogelijke invulling. Door het gebruik van real-life cases, dilemma's uit de samenleving en het betrekken van stakeholders - zoals de publieke sector, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties - wordt onderwijs *relevant en waardevol*. Hierbij wordt intensief contact gezocht met de Amsterdamse regio, het werkveld en alumni.

De VU leidt studenten op tot verantwoordelijke, kritische en geëngageerde academici, die hun weg kunnen vinden in de complexe, globaliserende, diverse en steeds sneller veranderende wereld.

Complexe maatschappelijke problemen vormen een belangrijk onderdeel van het onderwijs. Daarbij is van belang dat niet naar een unieke oplossing wordt toegewerkt, maar dat de verschillende waarden inzichtelijk worden die onder de betrokkenen leven. De student wordt gestimuleerd een eigen positie in te nemen. Zo worden studenten gevormd tot reflexieve, kritische en geëngageerde academische professionals, die hun weg kunnen vinden in de complexe, globaliserende, diverse en steeds sneller veranderende wereld.

Op de VU verwachten we dat studenten hun verantwoordelijkheid nemen en niet alleen naar de VU komen om het product onderwijs te consumeren. Het opleidingsmanagement en de docenten zijn *verantwoordelijk voor kwalitatief goede en studeerbare academische opleidingen*, de student is vervolgens *verantwoordelijk voor de eigen studieloopbaan en studiesucces*. Gedurende de studieloopbaan neemt de sturing vanuit de opleiding steeds verder af. Studenten zijn actief in de feedback en toetsing, en er wordt veel gebruik gemaakt van peer assessment.

In Community Service Learning (CSL) activiteiten zetten studenten hun kennis en vaardigheden in voor de samenleving en leren daarvan. CSL is waardevol voor studenten omdat het een effectieve en actieve leermethode is. Via CSL komen studenten bovendien direct in contact met maatschappelijke ontwikkelingen die uitdagende vragen oproepen. Studenten ervaren hoe hun inzet een maatschappelijke impact heeft en hoe ze persoonlijk verantwoordelijkheid kunnen nemen. CSL versterkt bovendien de aansluiting met de arbeidsmarkt.

3. DE STUDENT ALS PARTNER IN INNOVATIE EN ONDERWIJS

De VU-campus vormt een platform voor het oplossen van vraagstukken die binnen de samenleving leven binnen de vier pijlers Governance for Society, Human Health & Life Sciences, Connected World en Science for Sustainability. Studenten worden gestimuleerd om oplossingen te bedenken voor vraagstukken die van meerwaarde zijn voor de maatschappij. Om deze vraagstukken op te lossen wordt afgeweken van reguliere onderwijsvormen, en wordt gezocht naar een experimentele en multidisciplinaire aanpak die de intelligentie, betrokkenheid en creativiteit van studenten en andere stakeholders maximaal benut.

Om de samenwerking tussen faculteiten te bevorderen zet de VU in op het vormen van netwerken, en wordt de campus doorontwikkeld als virtueel en fysiek platform voor een VU-gemeenschap. Ook wanneer studenten

de VU verlaten zal het netwerk dat zij hebben gevormd tijdens hun studietijd waardevol blijven tijdens hun loopbaan.

In deze experimentele omgeving worden partners uit de publieke sector, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties betrokken om de vraagstukken in een zo breed mogelijke context te kunnen oplossen. De student wordt in deze onderwijsleeromgeving gezien als partner en krijgt ruimte voor initiatief. Samen met stakeholders wordt gezocht naar mogelijkheden tot valorisatie van de oplossingen.

Naast de betrokkenheid van studenten in innovatie heeft de student medezeggenschap bij de verdeling van middelen voor onderwijsvernieuingsprojecten. De student denkt op deze wijze actief mee over innovatie van onderwijs.

4. HET VU-ONDERWIJS NADER UITGEWERKT

De VU is trots op de hoge kwaliteit en de inspirerende inhoud van de aangeboden onderwijsprogramma's, die state-of-the-art zijn en aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen. Het onderwijs kent vier ontwerpprincipes waarmee aan de kernwaarden inhoud wordt gegeven, te weten:

- De *student* is hoofverantwoordelijke voor de eigen studieloopbaan en succes (persoonlijk, verantwoordelijk). De student kent veel autonomie en het zelfsturend vermogen van de student wordt gestimuleerd.
- De VU is *inclusief* (open, persoonlijk, verantwoordelijk). De diversiteit van studenten en docenten wordt in het onderwijs geïntegreerd.
- Maatschappelijke vraagstukken worden *multidisciplinair* bestudeerd en aangepakt (open, verantwoordelijk).
- De VU kent haar *maatschappelijke verantwoordelijkheid* (open, verantwoordelijk).

De docent

In het leveren van goed onderwijs en het uitdragen van de VU-waarden in het onderwijs, spelen docenten een centrale en cruciale rol. De didactische kwaliteiten van docenten en hun vermogen om studenten te inspireren en het eigen vak binnen het groter geheel van de opleiding en de samenleving te plaatsen en te verbinden met het doen van onderzoek, vormt de basis van het onderwijs aan de VU. Het borgen van deze kwaliteiten, passend bij het WP-functieniveau van de docent, vormt de kern van het personeelsbeleid gericht op

docenten binnen de Vrije Universiteit. De VU verbindt onderwijs en onderzoek nadrukkelijk in de academische loopbaan. Een strikte scheiding tussen onderwijs en onderzoek is voor geen enkel lid van de vaste wetenschappelijke staf wenselijk; iedere wetenschapper, ook een wetenschapper waarbij de loopbaan zich richt op onderwijs, moet een basis hebben in onderzoek en deze moet gedurende de loopbaan worden onderhouden. Daarnaast is het niet mogelijk om academisch carrière te maken zonder aantoonbare ervaring en bekwaamheid in het onderwijs. Onderwijs- en onderzoeksprestaties kunnen echter ten opzichte van elkaar variëren, waarbij het mogelijk is die prestaties onderling te compenseren.

Onderwijsinnovatie

Het bieden van goed ontworpen onderwijs dat optimaal ten uitvoer wordt gebracht, spreekt voor zich. Verder neemt de wetenschappelijke staf ook haar *vrijheid in verantwoordelijkheid* voor verdere ontwikkeling op het gebied van onderwijs en onderwijsontwikkeling. Het borgen en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs in een positieve leercultuur met collega's staat voorop. De VU biedt een breed en aantrekkelijk palet van kennisdelings- en professionaliseringsmogelijkheden waar docenten actief gebruik van maken. Experimenteren met nieuwe didactieken en (digitale) technieken wordt aangemoedigd. De VU ondersteunt dit op centraal en facultair niveau met middelen en kennis.

5. DE VU IN CONTEXT

De stad Amsterdam

Amsterdam is een belangrijke stakeholder van de VU, en veel van de Community Service Learning projecten vinden in de stad plaats. Als kennisinstelling levert de VU een belangrijke bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de Amsterdamse regio tot een economisch centrum van Europese allure. Omdat voor aankomende studenten regionale nabijheid bij het kiezen van een universiteit een belangrijke rol speelt, blijft de Amsterdamse regio een belangrijk wervingsgebied voor de VU. De VU is trots een afspiegeling te vormen van de eigen diverse regio.

Nederland

De VU wil dicht tegen de samenleving staan, en zich onderscheiden op het gebied van de maatschappelijke kaders die zij haar studenten aanbiedt. De VU zal zich in toenemende mate verbinden aan partners binnen de publieke sector, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. De samenwerking met deze partners wordt ingebed in het onderwijs, waardoor studenten het onderwijs in context kunnen plaatsen.

Internationaal

De verantwoordelijkheid van de VU blijft niet beperkt tot de Nederlandse samenleving, maar geldt voor de hele wereld. Wetenschap is bovendien een internationale activiteit. Het onderzoek kan niet floreren zonder sterke internationale samenwerking. De VU opereert in een sterk globaliserende omgeving, de studenten worden gevormd tot wereldburgers waarbij er sprake is van regelmatige internationale uitwisseling van studenten en het aanbieden van stageprojecten bij buitenlandse partners.

Tegelijkertijd wil de VU ook dicht tegen de Nederlandse samenleving blijven staan. Wat betreft de voertaal wordt voor iedere afzonderlijke opleiding een taalkeuze gemaakt die is toegesneden op de opleiding. Bij deze keuze wordt rekening gehouden met de specifieke doelstellingen van de opleiding, en of deze aansluit bij de VU-kernwaarden. Daarnaast worden internationale mobiliteit, inhoud en kwaliteit van het onderwijs, doorstroming, academische vorming, en voorbereiding op de (diverse) arbeidsmarkt (waaronder ook werk in de wetenschap) in overweging genomen bij de taalkeuze.

TEN SLOTTE

De universiteit is een bijzonder instituut, het behoort tot de oudste instituties van onze samenleving. Een institutie behelst meer dan een organisatie. Een institutie kenmerkt zich door een sterke oriëntatie op een aantal specifieke waarden die voor een belangrijk gedeelte het handelen van de leden bepalen. De Vrije Universiteit is een bijzondere universiteit die wordt gestuurd door een aantal eigen fundamentele en duurzame waarden: persoonlijk, open en verantwoordelijk.

Net als andere universiteiten heeft de Vrije Universiteit een visie nodig die inspireert, richtinggevend is en helpt bij het maken van keuzes. Een visie die voortkomt uit de eigen identiteit en die verwoordt waarom de VU doet wat ze doet. Die rol wil dit document spelen: inspireren en richting geven. Daartoe is er breed binnen gevestigde VU-gremia en in ad-hoc samengestelde verbanden binnen de VU gediscussieerd over de kernwaarden en onderwijsontwerpprincipes. Na het tot stand komen van dit document is die discussie niet gesloten. Een visie kan immers alleen functioneren als ze binnen de institutie onderwerp van gesprek blijft.

